

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет природничих наук

Кафедра географії та природознавства

**СИЛАБУС
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ СВІТУ»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Середня освіта (географія)»

Спеціальність А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)

Предметна спеціальність А4.07 Географія

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол №1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Політична географія світу
Викладач (і)	доц. Роман Сливка
Контактний телефон	+380503745575
Е-mail викладача	roman.slyvka@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/course/subscription/through/url/0b9c77e7b55d332f85c1
Консультації	Щотижня, четвер

2. Анотація до навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни є просторова організація політичного життя людства, закономірності формування, функціонування та розвитку держав, політичних режимів і міжнародних систем, а також географічні чинники, що визначають політичні процеси у світі. Дисципліна «Політична географія світу» має як пізнавальний, так і методичний характер. Вона спрямована на формування у здобувачів освіти цілісного уявлення про політичну карту світу, геополітичну структуру сучасності, динаміку кордонів, союзів і конфліктів, а також розуміння взаємодії простору, влади та суспільства. Курс безпосередньо узгоджується з державними освітніми стандартами та навчальною програмою з географії для 8, 9 та 10 класів закладів загальної середньої освіти.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета – ознайомлення з основними закономірностями, поняттями і категоріями політичної географії, формування у студентів просторової уяви про стан і розвиток політичної карти світу та АТУ окремих держав світу та вміння працювати із джерелами країнознавчої інформації.

Основними цілями вивчення дисципліни є:

- оволодіння теоретичними знаннями з дисципліни;
- вивчення основних елементів політичної карти світу, етапів формування міжнародних організацій (ООН, НАТО, ЄС, АСЕАН тощо);
- вміння пояснювати політичні процеси крізь призму географічних

- чинників – ресурсів, простору, населення, культури, ідентичності
- оволодіння методами аналізу політико-географічних баз даних;
 - здобуття навичок самостійного країнознавчого дослідження;
 - визначення політико-географічного положення України у світі.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі середньої освіти (за предметною спеціальністю «Географія»), що передбачає застосування законів, теорій та методів географічної науки, психології, наук про освіту і характеризуються комплексністю та невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу та створення здоров'язбережувального освітнього середовища на рівні ЗЗСО.

Спеціальні (фахові, предметні компетентності (СК):

СК 7. Здатність розкривати сутнісні ознаки географічних явищ, процесів, розв'язувати географічні задачі та практичні завдання.

СК 14. Здатність оцінювати роль і місце України у сучасному світі, аналізувати і пояснювати особливості просторової організації природи, населення і господарства України.

СК 15. Здатність встановлювати закономірності розміщення, руху, структури, територіальної організації населення та господарства, просторових процесів та форм організації життя людей на глобальному та регіональному рівнях..

Програмні результати навчання:

ПРН 01. Демонструвати знання і розуміння фундаментальних понять, закономірностей, законів, концепцій і теорій географії, включаючи суміжні галузі науки (геологія, фізика, математика).

ПРН 13. Здатність чітко і логічно відтворювати базові знання з географії, компетентно розкривати сутність та цінність результатів нових наукових досліджень, нових тенденцій розвитку людської цивілізації.

ПРН 20. Оцінювати роль і місце України у сучасному світі, аналізувати і пояснювати особливості просторової організації природи, населення і господарства України.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	24
семінарські заняття / практичні / лабораторні	36
самостійна робота	120

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
2	А4 Середня освіта (за предметними спеціальностями)/ А4.07 Географія	1 (2026)	нормативна

Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість год.		
	лекції	практич заняття	сам. роб
Лекція 1. Теоретико-методологічні основи РСГС: фундаментальні поняття, зв'язок з іншими науками.	2		4
Лекція 2. Історія політико-географічної думки. ключові класичні донаукові та квазінаукові концепції і теорії.	2		4

Лекція 3. Сучасна політична географія: розвиток нових теорій та концепцій.	2		4
Лекція 4. Українська політико-географічна думка: класичні і сучасні політико-географічні концепції і погляди.	2		4
Лекція 5 -6. Базові поняття політичної карти світу.	4		8
Лекція 7. Політичний поділ Світового океану, повітряного і космічного просторів: ключові поняття міжнародного морського права.	2		4
Лекція 8. Держава як головний об'єкт дослідження політичної географії: її функціонування в якості просторової політичної системи.	2		4
Лекція 9. Обмежений суверенітет та квазідержави в сучасному світі: якісні та кількісні зміни на політичній карті світу.	2		4
Лекція 10. Сучасні тенденції в зміні політичної карти світу.	2		6
Лекція 11. Розбудова державності та визначення лінії державного кордону: особливості політико-географічного та геополітичного положення України	2		4
Лекція 12. Міжнародні організації: головні етапи становлення, функції та типологія	2		4
Тема для самостійного опрацювання. Політична карта Європи			6
Тема для самостійного опрацювання. Політична карта Азії			6
Тема для самостійного опрацювання. Політична карта Америки			6
Тема для самостійного опрацювання. Політична карта Африки			6

Тема для самостійного опрацювання. Політична карта Океанії, Арктики та Антарктики			6
Семінарське заняття 1. Політична географія в системі наук		2	2
Семінарське заняття 2. Історія політико-географічної думки. Ключові класичні донаукові та квазінаукові концепції і теорії		2	2
Семінарське заняття 3. Сучасна політична географія: розвиток нових теорій та концепцій.		2	2
Семінарське заняття 4. Українська політико-географічна думка: класичні і сучасні політико-географічні концепції і погляди.		2	2
Семінарське заняття 5. Базові поняття політичної карти світу. Територія і кордони держав.		2	2
Семінарське заняття 6. Базові поняття політичної карти світу. Столиця, провідні міста, територіальний устрій.		2	2
Семінарське заняття 7. Політичний поділ Світового океану, повітряного і космічного просторів: ключові поняття міжнародного морського права.		2	2
Семінарське заняття 8. Держава як головний об'єкт дослідження політичної географії: її функціонування в якості просторової політичної системи.		2	2
Семінарське заняття 9. Обмежений суверенітет та квазідержави в сучасному світі: якісні та кількісні зміни на політичній карті світу.		2	2
Семінарське заняття 10. Сучасні тенденції в зміні політичної карти світу		2	2
Семінарське заняття 11. Розбудова державності та визначення лінії державного кордону: особливості політико-географічного та геополітичного положення України		2	2
Семінарське заняття 12. Міжнародні організації: головні етапи становлення, функції та типологія		2	2
Практична робота 1. Формування, сучасний стан і перспективи зміни політичної карти Європи		2	2

Практична робота 2. Формування, сучасний стан і перспективи зміни політичної карти Азії		2	2
Практична робота 3. Формування, сучасний стан і перспективи зміни політичної карти Америки		2	2
Практична робота 4. Формування, сучасний стан і перспективи зміни політичної карти Африки, Австралії та Океанії		2	2
Практична робота 5. Представлення результатів виконання індивідуальної дослідницької роботи «Порівняння геополітичного положення двох держав» (на вибір здобувача освіти).		2	4
Практична робота 18. Представлення результатів виконання індивідуальної дослідницької роботи «Порівняння геополітичного положення двох держав» (на вибір здобувача освіти).		2	4
ЗАГ.:	24	36	120

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Оцінювання курсу відбувається згідно з Положенням про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника . Загальна максимальна сума балів, яка присвоюється за курс становить 100 балів.
Практичні заняття	Робота на практичних заняттях включає обговорення проблемних питань з теми, виконання розрахункових завдань, проходження тестування на сайті дистанційного Навчання, виконання письмових контрольних робіт. На окремому занятті проводиться контроль самостійної роботи.
Умови допуску до підсумкового контролю	Студент повинен відвідати більше 50% лекційних занять, пройти тематичні онлайн-тестування з усіх лекційних тем, а також виконати передбачені контрольні роботи розрахункового характеру та із тем для самостійного опрацювання. Бали поточного контролю розподіляються таким чином: - виконання практичних робіт, розміщених на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua (30 балів); - виконання тестових завдань до лекцій (10 балів) - проходження на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua контрольних тестів із понятійно-категоріального апарату Політичної географії (10 балів). У підсумку для допуску до підсумкового контролю студент повинен набрати в сумі не менше 25 балів із 50 можливих.

Підсумковий контроль	Підсумкова форма контролю – екзамен. Форма здачі – виконання 30 тестових екзаменаційних завдань, які охоплюють знання з усіх тем на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua. та 2 питання, на які мають бути дані розширені письмові відповіді, що вміщені в екзаменаційний білет. Максимальна оцінка за тестові питання - 30 балів, за усні відповіді – 20 балів. Максимальна екзаменаційна оцінка – 50 балів. Підсумкова оцінка є сумою оцінок набраних за поточний контроль (максимум – 50 балів) та екзаменаційної (максимум – 50 балів).
----------------------	--

7. Політика навчальної дисципліни

Основою політики курсу є взаємоповага у спілкуванні та фокусування на навчанні. Телефони під час занять повинні бути переведені в беззвучний режим, а відлучення з аудиторії для спілкування допускаються тільки в нагальних випадках. Під практичних очних занять студенти повинні бути готові до виконання тестових завдань за матеріалами лекцій на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua. Під час онлайн-занять студенти повинні бути готові вмикати камеру та мікрофон у разі потреби.

Академічна доброчесність: Користування довідковими джерелами, підручниками і т. ін. під час проходження тестування є недопустимими та призводять до незарахування результатів чи нескладання тестування відповідно до [Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника. \[https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/11/34-06_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-inshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-1.pdf\]\(https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/11/34-06_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-inshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-1.pdf\)](https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/11/34-06_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-inshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-zdobuvachiv-osviti-Prrikarpat'skogo-natsional'nogo-universitetu-imeni-Vasilia-Stefanika.https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/11/34-06_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-inshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-1.pdf)

Відвідування занять є важливою складовою навчання. При виставленні підсумкового балу обов'язково враховується своєчасне виконання практичних робіт та проходження контрольних тестів із тем. Враховуються результати відпрацювання з поважної причини пропущених занять.

Якщо студент пропустив заняття і не зміг виконати контрольні роботи у встановлені терміни через хворобу або з інших поважних причин, документально підтверджених відповідною організацією, він має право на перенесення терміну здачі робіт. Пропущені контрольні тестування із тем відпрацьовуються впродовж місяця, КСР – впродовж тижня шляхом складання тестів у системі дистанційного навчання.

Студентам, котрі навчаються за **індивідуальним графіком**, дозволяється вільне відвідування лекцій та опрацювання лекційного матеріалу самостійно з обов'язковим проходженням усіх тестувань на платформі дистанційного навчання d-learn.pnu.edu.ua та виконанням усіх розрахункових контрольних робіт відповідно до індивідуального графіку навчання, складеного та погодженого з викладачем на початку семестру. Умови навчання за індивідуальним графіком регламентуються [Положенням про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника. <https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf>](https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/polozhennia-pro-induvid.-grafik.pdf). Студент повинен звернутися з запитом щодо індивідуального графіку навчання впродовж двох тижнів після початку семестру. Викладач формулює завдання для студента, що навчається за індивідуальним графіком, протягом тижня після такого звернення студента і надає матеріали та завдання для виконання синхронно з видачею завдань для студентів, що навчаються очно.

Неформальна освіта: Сертифікат про успішне проходження курсу, зміст якого частково або повністю відповідає змісту дисципліни, дає можливість доповнити бали за підсумковий контроль згідно з [Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника](https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/). <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Цю можливість, а також назви та програми курсів, бажано обговорити з викладачем завчасно.

8. Рекомендована література

1. Геополітичні та гео економічні зміни, формовані під впливом російської агресії, та оновлення місця України у світовому просторі / Наук. ред. В.Юрчишин. — Київ: Центр Разумкова, 2022.
2. Географія: підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів / Й.Р. Гілецький, Р.Р. Сливка, Я.Д. Атаманюк, Р.Д. Чобан. — Харків: Вид-во «Ранок», 2017. — 208 с.
3. Гудзеляк І.І. Політична карта світу: актуальний аналіз головних елементів // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. 2022. № 1 (випуск 52). — С.112-120.
4. Гудзеляк І.І. Політична географія: навчальний посібник. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2021. — 180 с.
5. Дністрянський М.С., Копачинська Г., Дністрянська Н. Проблеми неврегульованості політичного статусу територій як чинник поглиблення суперечностей у міжнародних відносинах // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. 2021. №2 (випуск 51). С. 74-81.
6. Єргін Д. Нова карта світу: Енергетика, клімат, конфлікти. К.: Лабораторія, 2022. — 484 с.
7. Модельна навчальна програма «Географія. 6-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Запотоцький С.П., Карпюк Г.І., Гладковський Р.В., Довгань А.І., Совенко В.В., Даценко Л.М., Назаренко Т.Г., Гільберг Т.Г., Савчук І.Г., Нікитчук А.В., Яценко В.С., Довгань Г.Д., Грома В.Д., Горовий О.В.). 2021. — URL: <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/86384/>
8. Муазі Д. Геополітика емоцій: як культура страху, приниження та надії змінюють світ. К., 2018. — 181 с.
9. Сливка Р.Р., Сливка Л.В., Закутинська І.І. Географія реваншизму на початку третього тисячоліття // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В. № 2 (випуск 57). 2024. С. 76-90. DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.24.2.9>
10. Сливка Р. Р., Закутинська І.І. Політична географія світу: методичний посібник для підготовки до семінарів і практичних робіт. Івано-Франківськ, 2025. — 50 с.
11. Сливка Р.Р. Політична географія світу: конспект лекцій. Івано-Франківськ, 2025. — 250 с.
12. Сливка Р.Р. Понятійна основа географії територіально-політичних конфліктів. Сучасні напрямки розвитку географії України: Монографія [за заг. редакцією проф. Лозинського Р.М.]. Львів, ЛНУ ім. Івана Франка, 2022. С. 226-259.
13. Сливка Р.Р. Регіональна економічна географія: методичний посібник для виконання самостійної роботи. — Івано-Франківськ, 2024. — 50 с.

14. Сливка Р., Закутинська І. Історико-географічний вимір міждержавних територіально-політичних суперечностей і конфліктів (2011-2021 рр.) // Науковий вісник Чернівецького університету: Географія. 2022. Випуск 839. С.5-21.
15. Сливка Р., Сливка Л., Закутинська І. Географія реваншизму на початку третього тисячоліття // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. Тернопіль: ФОП Осадца Ю.В. No 2 (випуск 57). 2024. С. 76-90. DOI: <https://doi.org/10.25128/2519-4577.24.2.9>
16. Смалъ І. Соціально-економічна географія світу: загальна характеристика: [навч. посібник]. Ніжин, 2017. – 235 с.
17. Стафійчук В.І. Політична географія світу: Навчальний посібник. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2019. – 306 с.
18. Український мультифронтір. Нова схема ітсорії України (неоліт – початок ХХ століття). Х.: Фабула, 2024. – 479 с.
19. Фалоїн Д. Африка – не країна. К.: Формат, 2025. – 297 с.
20. Хаас Р. Розхитаний світ: зовнішня політика Америки і криза старого ладу. К., 2019. – 375 с.
21. Яценко Б.П. Геостратегічне позиціонування економічно розвинених країн сучасного світу [Текст] / Б. П. Яценко // Український географічний журнал. – 2022. - № 2. - С. 46-53.
22. Fund for Peace Failed States Index (2022). – Взято з: http://www.fundforpeace.org/web/index.php?option=com_content&task=view&id=99&Itemid=3
23. Lozynskyy R., Pantyley V., Slyvka R., Braychevskyy Y. The territorial exchange between Poland and the USSR in 1951: demographic development and settlement network transformation over a 70-year period // Bulletin of Geography. Socio-economic Series. 2023. No. 59. P. 69-81. DOI: <http://doi.org/10.12775/bgss-2023-0005>
24. The World Factbook (2025). – Взято з: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/>

Викладач: доцент Роман Сливка